1245
Arriar veles
(*ALDC*, VIII, 1737. *Arriar* veles)

Arriar (s. XIX), "abaixar, fer baixar (la vela), per mitjà d'una corda o de corrioles" (*DIEC*), sembla una var. de *arrear* (< *arresar* < llat. vg. *ARREDARE), que de 'preparar, aparellar', homonimitzat formalment amb *arriar* 'fer caminar les cavalleries' (der. de *arri!*, de creació expressiva), va passar al sentit concret nàutic; aquell sentit genèric explicaria que en cast. *arriar*, amb solució del hiat de *arrear* (der. de *arre!*), tingui el significat antic de "levantar en alto las velas" (*Autoridades*) i el modern de "bajar [algo izado, esp. una bandera o una vela]" (*Seco*); doc. en Esteve *et al.*, 1803 i en Escrig, 1851; var. *riar* 47, 72, 77, per afèresi vocàlica originada per fonosintaxi.

Altres mots: *amainar* (s. XV) 5, 85, congènere del fr. *amener* i oc. *amainar*, probablement pres del napolità (*am*)*mainare* (< *INVAGINARE, der. de VAGĪNA 'posar dins la baina [de l'espasa]') (*DEI*), més que de *ADMANSIONARE (*DECat*): el mot ha sortit de l'àmbit mariner per adquirir el de 'disminuir, minvar d'intensitat'; contraris de 'aixecar la vela' (*hissar* i *aferrar*; cf. mapa 1244): *deshissar* 17 i *desaferrar* (*vela*) 155; el genèric *baixar* 42 (var. protètica *abaixar* 166), de *BASSIARE, format sobre BASSUS (cf. fr. *abaisser*), parent semànticament de *tirar* (*la vela*) *avall* 163; *plegar* (*veles*) 44, del llat. PLĬCĀRE, der. de PLECTĔRE 'entrellaçar', probablement des de 'enrotllar una vela sobre ella mateixa', resultat d'arriar-la; *tancar* 49 (< preromà *TANKO 'subjectar, unir, fixar'), potser des de 'finalitzar la funció de tenir desplegada la vela'; *assegurar* 'abaixar la vela una mica' 70, 72, der. de *segur* (< SECŪRUS), des de 'fixar, fermar'.

Són mots normatius *arriar*, *amainar*, des del *DOrt*, 1917; *abaixar veles* (com a exemple), des del *DG₁*, 1932.

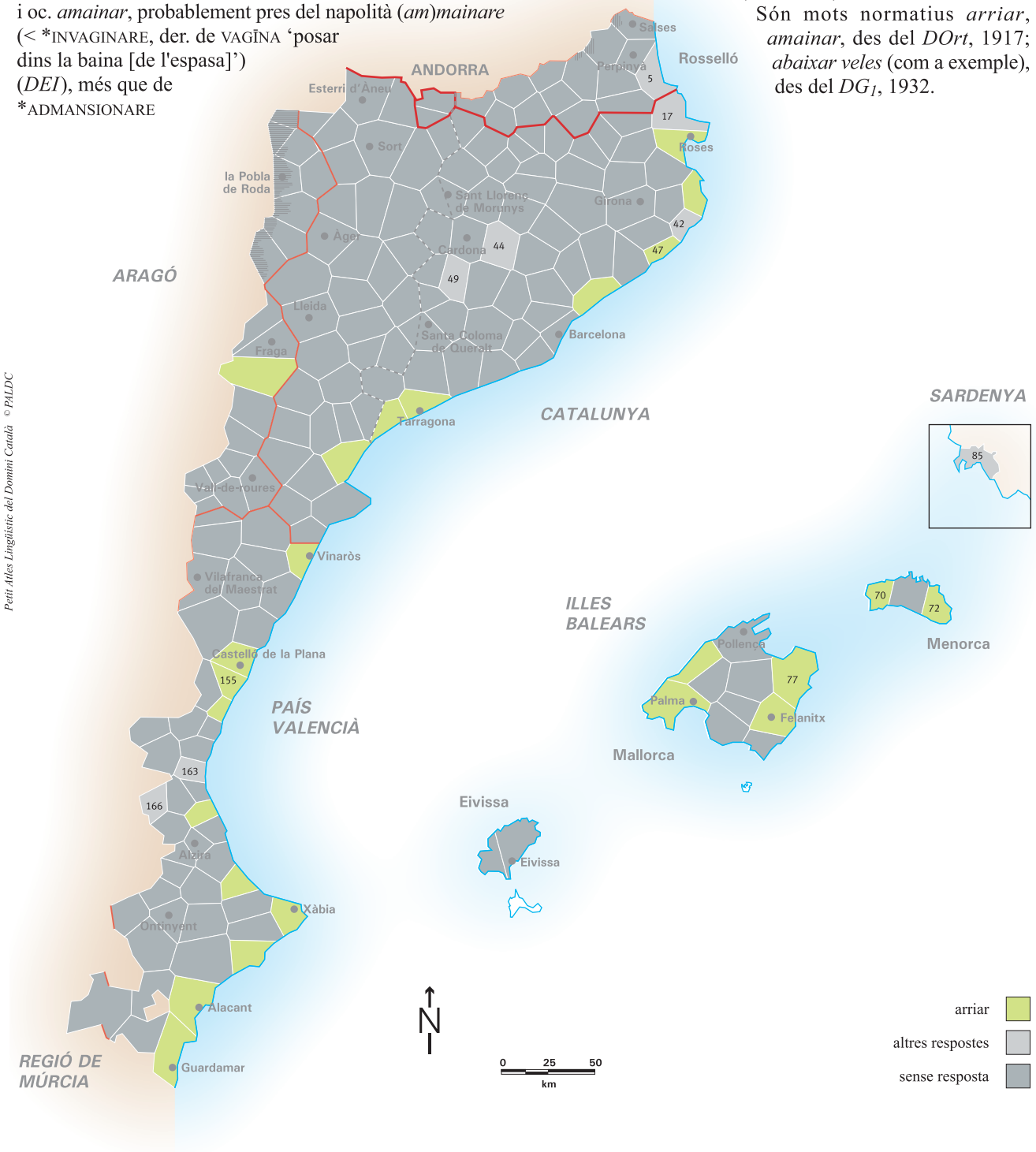

Petit Atlas Lingüístic del Domini Català © PALDC